

İbtidai siniflərin riyaziyyat dərsliklərində bəzi hesab əməllərinin öyrədilməsi

Ülviyyə Əliyeva

Sumqayıt Dövlət Universitetinin baş müəllimi

E-mail: ulaliyeva_71@mail.ru

Rəyçilər: r.ü.f.d., dos. F.F. Əliyev,
r.ü.f.d., dos. K.H. Əliyeva

Açar sözlər: fənn kurikulumları, nömrələnmə, ölçü vahidləri, nəticəyönümlülük, bölmə əməli

Ключевые слова: предметный куррикулум, нумерация, единицы измерения, результативность, операция деления

Key words: subject curriculum, numbering, units, resulting, division operation

Fənn kurikulumları müxtəlif bacarıqların öyrənilməsini nəzərdə tutan balanslaşdırılmış və əhatəli yanaşmanı özündə saxlayır, təlimin fəal üsullarından istifadə olunmaqla məzmun standartlarının səviyyəsinə çatmağa imkan yaradır; şagirdlərin bilik və anlayışlarının daim qiymətləndirilməsini, tədris ili ərzində düzəlişlərin edilməsini nəzərdə tutur; şagirdlərin təlimə cəlb olunmasını, davamlı təhsilə hazırlanmasını və həvəsləndirilməsini təmin edir; şagirdlərin təhsil alarkən, bilikləri qiymətləndirilərkən, savadı artırılarkən müasir texnologiyalardan istifadə edilməsini nəzərdə tutur; uyğun təlim resurslarına və inzibati yardıma malik olur.

Fənn kurikulumları nəticəyönlü xarakterə malikdir. Bu xüsusiyyət onu əvvəlki proqramlardan kəskin şəkildə fərqləndirir. Nəticəyönlülük müasir kurikulumların hazırlanmasında nəzərə alınan mühüm didaktik prinsiplərdən biri hesab edilir. Təlim prosesində əldə olunacaq nəticələrin əvvəlcədən müəyyən edilməsi və onun məzmununa gətirilməsi bu prinsipin başlıca cəhətlərindən biri kimi dəyərləndirilir. Nəticəyönlülüyün olması, ilk növbədə, təlim fəaliyyətlərinə əsaslanır, bütövlükdə təlim prosesinin mahiyyətini təşkil edən son nəticəni görməyə imkan verir.

Fənn kurikulumlarında təlim nəticələri müxtəlifdir: ümumi nəticələr, xüsusi nəticələr. Bunlar həm məzmunu müəyyənləşdirmək, həm də qiymətləndirmə aparmaq baxımından əhəmiyyət daşıyır. İlk növbədə, məzmunu ifadə edən belə ümumi nəticələr hökumət tərəfindən təsdiq olunur. Onlar respublikada bütün fənlər üzrə ümumi təhsilin məzmununu ifadə edir. Məzmun xətləri və siniflər üzrə hazırlanmış nəticələr isə ümumi nəticələrə uyğun xüsusi nəticələr kimi təsdiq olunur.

Fənn kurikulumları şagirdyönlülüüyü ilə seçilən sənəddir. Fənn kurikulumlarında öz əksini tapan bütün nəticələr şagirdlərə, onların inkişafının izlənməsinə yönəldilmişdir. Fənnin ümumi məsələlərindən biri kimi məqsəd və vəzifələrin belə müəyyənləşdirilməsində şagird şəxsiyyətinin formalaşması və inkişafı diqqət mərkəzində saxlanılmışdır. Onların sinifdən-sinfə, bir təhsil pilləsindən digərinə keçməsinin tənzimlənməsi, inkişafının istiqamətləndirilməsi ön planda saxlanılmışdır. Şagirdin idrakı, hissi və psixomotor bacarıqlarının müəyyən olunmuş həddə çatması üçün humanist və demokratik prinsiplərə söykənən iş üsulları və formalarının seçiləcəyi, ən müasir texnologiyalardan istifadə olunacağı göstərilmişdir.

Fənn kurikulumlarında şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi üzrə işin məzmunu

bilavasitə bir subyekt kimi təlim alanlara yönəldilmişdir. Qiymətləndirmə standartlarında şagirdlərin fəaliyyəti, üzərində işlədikləri məzmun və şərait elementləri ilə yanaşı, onların əldə edəcəkləri minimum nailiyyətlər də ifadə edilmişdir. Şagird şəxsiyyətinin bütün parametrlərdə inkişaf istiqamətləri diqqət mərkəzində saxlanılmışdır.

Fənn kurikulumları konseptual sənəddir. "Azərbaycan respublikasında ümumi təhsilin Konsepsiyası (Milli Kurikulumu)" sənədindəki müddəalar respublikada hər hansı fənn üzrə fəaliyyətlər sistemini ümumiləşdirmək baxımından konseptual xarakter daşıyır. Ona görə də fənn kurikulumları öz növbələrində həm də çərçivə sənədi hesab edilir. Ondan sonra hazırlanacaq məktəb və sinif kurikulumlarının ümumi prinsiplərini əks etdirir. Fənn kurikulumları hər bir fənn üzrə məqsəd, vəzifə, məzmun, texnologiya və qiymətləndirmə məsələlərini əhatə etməklə çoxçeşidli iş parametrlərini əlaqəli şəkildə ümumiləşdirir. Nəticələr şəklində olan məzmun təhsil pillələri və siniflərə aid məzmun xətləri üzrə kurikuluma daxil edilir. Standartlar səviyyəsində təqdim olunmuş siniflər üzrə nəticələrin sərhəddi standartlar və altstandartların (bençmarkların) hüdudunda müəyyənləşdirilir. Fənn kurikulumları inteqrativ xarakter daşıyır. Bu, ilk növbədə, onun ümumtəhsil məktəbləri üçün hazırlanması və şagird şəxsiyyətinin formalaşmasına imkan yaratması, şagirdlərdə həyati bacarıqların formalaşdırılması, onların davamlı fəaliyyət üçün hazırlanması ilə bağlıdır. Ona görə də kurikulumlarda əks olunmuş təlim nəticələri (təlim standartları) biri digərini tamamlamaq, möhkəmləndirmək, davam etdirmək baxımından elə ardıcılıqla verilir ki, onların vasitəsilə şagird şəxsiyyətinin formalaşmasını və inkişafını izləmək mümkün olur. Bu əlaqələr məzmun və istiqamətinə görə iki yerə ayrılır: şaquli inteqrasiya, üfüqi inteqrasiya.

Şaquli inteqrasiya daha çox fənnin siniflər və mərhələlər arasındakı əlaqəsini, üfüqi isə müxtəlif, lakin uyğun gələn fənlərin əlaqəsini ehtiva edir. Bütün hallarda şagirdlərin inteqrativ standartlar əsasında ölçülə bilən bacarıqlara yiyələnmələri diqqət mərkəzində saxlanılır.

Fənn kurikulumları qabaqlayıcı xarakter daşıyır. Bu, onun konseptuallığından irəli gəlir. Kurikulumlar bütün təlim nəticələrini əks etdirməklə sonrakı nailiyyətləri fərz etməyə imkan yaradır. Öyrənmə prosesində əldə edilən nailiyyətin hansı səviyyədə olmasını müəyyənləşdirmək üçün şərait yaranır. Bəzən yeni kurikulumların izahedici xarakterə malik olduğu göstərilir. Təbii ki, belə bir yanaşma yeni kurikulumların nəticəyönlü xarakterini, onun qabaqlayıcı funksiyasını zəiflədir.

Bütün bunlarla yanaşı, fənn kurikulumları həm də:

— müxtəlif bacarıqların öyrənilməsini nəzərdə tutan balanslaşdırılmış və əhatəli yanaşmanı özündə saxlayır;

— təlimin fəal üsullarından istifadə olunmaqla məzmun standartlarının səviyyəsinə çatmağa imkan yaradır;

— şagirdlərin bilik və anlayışlarının daim qiymətləndirilməsini, tədris ili ərzində düzəlişlərin edilməsini nəzərdə tutur;

— şagirdlərin təlimə cəlb olunmasını, davamlı təhsilə hazırlanmasını və həvəsləndirilməsini təmin edir;

— şagirdlərin təhsil alarkən, bilikləri qiymətləndirilərkən, savadı artırılarkən müasir texnologiyalardan istifadə edilməsini nəzərdə tutur;

— uyğun təlim resurslarına və inzibati yardıma malik olur.

Bütün bunlar müxtəlif mövzuların tədrisində özünü göstərir. Məsələn, ibtidai siniflərdə mənfi olmayan tam ədədlərin nömrələnməsinin öyrənilməsi yeni üsullarla planlı şəkildə aşağıdakı kimi olur:

Əvvəlcə 1000 dairəsində şifahi nömrələnmənin ilk addımında uşaqları hesablamanın yeni vahidi ilə, yəni yüzlüklərlə tanış etmək lazımdır. Bu zaman göstərmək lazımdır ki, 10 vahiddən 1 onluq alındığı kimi, on dənə onluqdan da bir yüzlük alınır. Bu yüzlük isə yeni dairənin vahidi kimi qəbul edilir. On dairəsinin vahidi 1, yüz dairəsinin vahidi 10 olduğu kimi, min dairəsinin vahidi də 100-dür. Bütün bunları müxtəlif əyani vəsaitlərin köməyi ilə şagirdlərə başa salmaq olar. Bəzən min dairəsində ədədləri yazmaq və oxumaq üçün adi abakdan istifadə edilir. Bundan sonra 100-dən 1000-ə dək ədədlərin nömrələnməsinin öyrədilməsidir.

Yüz dairəsində öyrədilmiş “ədəd”, “rəqəm”, “birrəqəmli ədəd”, “ikirrəqəmli ədəd” və s. anlayışları təkrarlandıqdan sonra, “üçrəqəmli” ədədlərin yazılışı nömrələnməsinə baxmaq olar. Burada mərtəbələr cədvəli müstəsna əhəmiyyət kəsb edir.

123, 653, 372 və s. şəklində misallar nəzərdən keçirməklə rəqəmin durduğu yerə görə qiymətləndirilməsi (mövqeli say sisteminin əsası) prinsipinin başa düşülməsinə şərait yaradılmalıdır. Bu isə kartoçkaların köməyi ilə yerinə yetirilsə, yaxşı olar.

Uşaqların nitqində nömrələmə ilə əlaqədar səhvlərə yol verilməməsi üçün rəqəmlə ədəd arasındakı kəskin fərqi həmişə göstərməklə yanaşı, üçrəqəmli ədəddə onluq və təkliyin sayına nəzər yetirmək zəruridir. Məsələn, “235 ədədindəki təklik, onluq və yüzlüyü deyin” sualının cavabında şagirdlər 5 təklik, 3 onluq, 2 yüzlük olduğunu deyirlər. Unutmaq olmaz ki, “235 ədədində 23 onluq, 235 təklik var” kimi cavab da düzgündür.

Min dairəsində nömrələmə zamanı yeni ölçü vahidləri ilə tanışlıq lazım gəlir ki, bunlar kilometr və millimetrdir. Bu məqsədlə uzunluq ölçüləri cədvəli tərtib edilir və bundan nömrələmə ilə əlaqəli şəkildə istifadə edilməsi tələb edilir. Min dairəsində nömrələmənin şagirdlər tərəfindən yaxşı mənimsənilməsi məqsədlə müxtəlif tip çalışmalar və suallardan istifadə etmək məqsədə uyğundur.

Çoxrəqəmli ədədlərin nömrələnməsinin əsas məqsədi ibtidai sinif şagirdlərinə istənilən oxumaq və yazmaq bacarığını mənimsətməkdir. Bunun üçün çoxrəqəmli ədədlərin səhsiz oxunması və yazılması üçün şagirdlər:

- 1) üçrəqəmli ədədi oxuyub-yazmağı bacarmalı;
- 2) siniflərin adlarını bilməlidir.

Elə bu metodik tələb də natural ədədlərin nömrələnməsinin təşkil etməyin əsası kimi qəbul edilir.

Müəllim qeyd edir ki, min dairəsində yazılı nömrələmə zamanı üçrəqəmli ədəd aldıq və onun təklik, onluq yüzlükdən ibarət olduğunu öyrəndik. Bunlara mərtəbələr dedik.

İbtidai siniflərdə nömrələmə zamanı siniflərin adları ilə yanaşı mərtəbənin deyilməsinə daha çox üstünlük verilir. Məsələn, “təklik”, “onluq”, “on milyonluq” və s. Belə yanaşma zamanı şifahi nömrələmə ilə yazılı nömrələmə arasında çox əlverişli əlaqə yaranır.

Beləliklə, çoxrəqəmli ədədlərin nömrələnməsi öyrənilərkən aşağıdakı kimi ümumiləşmiş izahat aparılması məqsədəuyğundur: çoxrəqəmli ədədləri nömrələmək üçün bu vaxta kimi olan adlara milyon, milyard, trilyon sözləri əlavə edilməklə on beş rəqəmli ədədlərin oxunması və yazılması mümkünlüyü şagirdlərin nəzərinə çatdırılır.

Bundan sonra ilk üç mərtəbənin təklilər sinfini əmələ gətirdiyi qeyd edilir. Bu sinfin ədədlərinin mindən kiçik ədədlər olmasını şagirdlərin nəzərinə çatdırmaq lazımdır. Daha sonra isə üç ardıcıl mərtəbə isə ikinci sinfini – minliklər sinfini əmələ gətirir. Sonra isə bu qayda ilə milyonluqlar, milyardlıq və trilyonluqlar sinfinin mərtəbələrinin oxunması və yazılması öyrədilir.

Çoxrəqəmli ədədlərin yazılı nömrələnməsində olmayan mərtəbənin yerinə sıfırın

yazılmasına xüsusi izahat vaxtı ayırmalı və çalışmalar yerinə yetirilməlidir. Bu deyilənləri daha əyani və səmərəli öyrətmək üçün uzun müddət məktəblərimizdə istifadə edilmiş və özünü doğrultmuş cədvəldən istifadə edilməlidir.

Çoxrəqəmli ədədlərin nömrələnməsi məsələsini öyrənərkən ən ümumi tələb həmin materialın aşağıdakılarla əlaqələndirilməsidir:

1. Ədəd haqqında şagirdlərin real təsəvvürlərinin inkişaf etmiş sənaye, kənd təsərrüfatı, respublikanın mədəniyyəti ilə bağlı ədədlərlə əlaqələndirilməsi.

2. Əsas kəmiyyətlər və onların ölçülməsi ilə bağlı əlaqənin yaradılması.

3. Ədədlərin 10, 100, 1000 və s. dəfə artırılması və azaldılmasının öyrədilməsini əlaqələndirmək.

Çoxrəqəmli ədədlərin nömrələnməsi hesablama bacarıqları, məsələ həlli, həndəsi təsəvvürlərin formalaşması ilə əlaqəli şəkildə həyata keçirilir. Nömrələmənin öyrənilməsi yuxarıda dediyimiz kimi dairələr üzrə çalışmaların seçilməsi, kəmiyyətlər, həndəsi fiqurlar və cəbr elementlərinin qarşılıqlı əlaqəsinə əsaslanaraq tədris edilməlidir.

Nömrələmə bölməsinin öyrədilməsi nəticəsində hər bir şagird aşağıdakıları bacarmalıdır:

1. Müəllimin imlası əsasında 107613; 200000; 21000135; 100100100 və s. kimi ədədləri yazmağı;

2. Cədvəldə göstərilən şəkildə ədədləri oxumağı;

3. Göstərilən ədədlərdə neçə minlik, yüzlik, onluq olduğunu müəyyən etməyi;

4. Verilmiş ədədi mərtəbə toplananlarının cəmi şəklində göstərməyi;

5. Verilmiş ədədi müəyyən qədər (dəfə) artırmaq və azaltmağı.

İbtidai siniflərdə hesab əməllərinin öyrədilməsi üçün əvvəlcə yüz dairəsində vurma və bölmənin öyrədilməsi metodikası ilə tanış olmaq lazımdır. “Yüz dairəsində vurma və bölmə” mövzusu ibtidai siniflərin riyaziyyat proqramının mərkəzi mövzularından biridir. Bunun öyrədilməsinə xeyli tədris saati ayrılır. Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi bu işə birinci sinifdə geniş hazırlıq görülür. Bu məqsədlə “eyni toplananların cəmi” terminin başa düşülməsinə müxtəlif çalışmaların köməyi ilə nail olur. Sonrakı mərhələdə vurma əməlini öyrənmək üçün əsas baza deyilən termin olur. Bölmə isə bütöv əşyanın bərabər hissələrə bölünməsi ilə icra edilir.

Müəllim, maraqlı bir məsələyə baxılacağına uşaqların diqqətini cəlb edərək deyir: “Satıcı hər dəfə iki alma götürməklə alıcıya 4 dəfə alma verdi. Satıcı necə alma verdi? ” Məsələdə nə məlumdur? (Satıcının 2 alma almaqla 4 dəfə sayması). Nəyi bilməliyik (Neçə alma saydığını). Bundan sonra müəllim əyani vəsaitlərin köməyi ilə və ya əvvəldən çəkilməmiş şəkli nümayiş etdirərək məsələnin həllini $2+2+2+2 = 8$ şəklində həll edilir. Sonra sual cavab davam etdirilir. Bu yazılış, yəni cəm başqalarından nə ilə fərqlənir? (Bu cəmdə toplananlar eynidir). Bu cavabdan sonra müəllim qeyd edir ki, eyni toplananların cəmini tapmaq əməli vurma adlanır. Bu yeni bir hesab əməlidir. Yuxarıdakı yazılışı belə də oxuya bilərik: “2-ni 4 dəfə götürdükdə 8 alınır”. Bu deyilişi $2 \cdot 4 = 8$ kimi yazıya bilərik. (Burada nöqtə vurma işarəsidir). Bu yazılış həmin məsələnin vurma əməli vasitəsilə həll edilməsidir. Uşaqlara başa salınır ki, “4 dənə 2-nin cəmi 8-dir”, “2-ni 4 dəfə götürdükdə 8 alınır”, “2-ni 4-ə vurduqda 8 alınır” yazılışları eyni mənalıdır. Bu mülahizələr 3-4 dərəcə, tip çalışmalarını həll edib, sonra vurmanın komponentlərini başa salmaq və bu komponentlərin mənasını yaxşı başa düşmək üçün müqayisələr aparmaq lazımdır. Müxtəlif misalların nümunəsi əsasında birinci vuruq, ikinci vuruq və hasil izah edilir.

Xeyli çalışmalar həllindən sonra vurmanın komponentlərinin dəyişməsi ilə vurma əməli nəticəsinin dəyişməsi arasındakı asılılıq öyrədilir. Həmin komponentlərə baxılarkən hasil və vuruqlardan biri məlum olduqda digər vuruğun, yəni məchul vuruğun tapılması məsələsinə

baxılır. Həmin məsələlər bizi yeni bir əməlin, “bölmə” əməlinin öyrənilməsinə gətirib çıxarır. Xüsusi seçilmiş çalışmalar vurma əməllərinin tərsi kimi bölmə əməlini icra etməyə kömək edir və buradakı komponentlərin vurmanın komponentləri ilə qarşılıqlı əlaqəsinin müəyyənliyinə gətirib çıxarır.

Müəllim şagirdlərə belə bir məsələ təqdim edilir: “6 qələmin hər birinə 2 qələm verməklə şagirdlər arasında bölün. Neçə şagird qələm aldı?”. Məsələnin həllinə çalışan şagirdlər görürlər ki, əvvəlki qaydalarla bu məsələ həll edilə bilmir. Bir neçə bu tip məsələlər təklif edildikdən sonra, müəllim elan edir ki, bu tip məsələləri həll etmək üçün yeni hesab əməli tətbiq edilir ki, buna bölmə deyilir və məsələnin həllini əyaniliklə başa salır.

Uşaqları vurmanın mahiyyəti ilə tanış etdikdən sonra vurmanın yerdəyişmə xassəsinə baxılır. Bu xassə dərsdə uyğun praktik işlərin köməyi ilə təşkil edilərsə, onun tam anlaşılması üçün heç bir çətinlik yaranmır və $6 \cdot 3 = 18$, $3 \cdot 6 = 18$ və s. tipdə misallar həllinə baxılır. Ümumi nəticə isə $a \cdot b = b \cdot a$ kimi qeyd edilir.

1-in vurulması və 1-ə vurmaq (həmçinin bölmə) üzərində xüsusi dayanmaq lazımdır. $1 \cdot 5 = 1 + 1 + 1 + 1 + 1 = 5$. Hər hansı ədədi vurmaq arasında kəskin fərq var. 1-in ədədə vurulması vurmanın tərəfinə əsaslanaraq izah olunur. Ədədin 1-ə vurulması vurmanın tərəfinə tabe olunur. Müəllim izah edir ki, $5 \cdot 1$ hasilində toplanan yoxdur, odur ki, istənilən ədədin 1-ə vurulmasından həmişə ədədin özü alındığı qəbul edilir.

1-ə bölmə əməli vurma və bölmə arasındakı qarşılıqlı əlaqə əsasında öyrədilir. Belə ki, $3 : 1 = 3$, çünki $1 \cdot 3 = 3$;

$$5 : 1 = 5, \text{ çünki } 1 \cdot 5 = 5;$$

$$a : 1 = a, \text{ çünki } 1 \cdot a = a;$$

“10” -a vurma isə “10”-u 1 onluq götürüb “1”-ə vurmağa gətirməklə öyrətmək olar.

Bundan sonra vurma və bölmə cədvəllərini öyrənməyə yönəldilmiş işlərə baxılır. Vurma və bölmə cədvəllərinin hər bir halını öyrənərkən cədvəlin tərtibinə birinci vuruqdan başlamaq məsləhətdir. Hər bir yeni cədvəlin iki eyni ədədin hasilini ilə başlanması faktına da diqqəti cəlb etmək faydalıdır. Məsələn, “3·3”; “4·4” və s. Vurma ilə bölmə cədvəlləri ilə bağlı bütün hallar öyrənildikdən sonra sıfıra vurma və bölmə, sıfırı vurma və bölməyə baxılır.

“0” – a vurma və bölmə ibtidai siniflərdə nisbətən çətinlik törədən anlayışlardır. Xüsusilə ədədi “0” – a bölmək xüsusi çətinlik törədir. Vurma ilə bölmənin əlaqəsindən istifadə edib “0” – i hər hansı bir ədədə “0” – a bölməyin mümkün olmadığı yəni də bölmənin vurma vasitəsilə izah edilməsilə başa salınır. Belə ki, “5” –i “0” –a bölmək elə bir ədəd tapmaq deməkdir ki, həmin ədəddi “0” – a vurduqda 5 -ə bərabər olsun. Vurmadan bilirik ki, “0” – i hər hansı ədədə vurduqda hasil “0” – a bərabərdir. Deməli, “0” – a vurulanda 5 alınması mümkün olan ədəd yoxdur. Yəni, hər hansı bir ədədi “0” – a bölmək olmaz.

Sonrakı mərhələdə axırı sıfırla qurtaran ədədlərin vurulma və bölünməsinə baxılır ki, bu da onluqların 1 onluq, 2 onluq və s. şəklində göstərilməsi ilə həll edilməsinə nail olunur.

İkirəqəmli ədədin birrəqəmli ədədə vurulması və bölünməsinə baxılır: Məsələn, $18 \cdot 4 = (10 + 8) \cdot 4 = 10 \cdot 4 + 8 \cdot 4 = 40 + 32 = 72$.

$$(6 + 4) : 2 = 6 : 2 + 4 : 2 = 3 + 2 = 5 \text{ və ya } (6 + 4) : 2 = 10 : 2 = 5$$

$$42 : 2 = (40 + 2) : 2 = 40 : 2 + 2 : 2 = 20 + 1 = 21.$$

$72 : 2 = (60 + 12) : 2 = 60 : 2 + 12 : 2 = 30 + 6 = 36$ (Verilmiş ədədi elə iki ədədin cəmi şəklində yazmaq lazımdır ki, bu ədədlərin hər ikisi verilmiş ədədə bölünsün)

Yüz dairəsində vurma və bölmə əməlləri üzərində aparılan işin yekun mərhələsində qalıqlı bölmə haqqında məlumat verilir. Məsələn, $22 : 5$ – də 22 – dən kiçik olub 5 - ə tam bölünən ədəd 20-dir, $20 : 5 = 4$; $22 - 20 = 2$, beləliklə, $22 : 5 = 4$ (qalıqlı 2).

Məqalənin aktuallığı. Natural ədədlərin nömrələnməsində metodik tələblərin vacib olduğu göstərilir.

Məqalənin elmi yeniliyi. Çoxrəqəmli ədədlərin nömrələnməsinin öyrənilməsi zamanı dairələr üzrə çalışmaların seçilməsi, kəmiyyətlər, həndəsi fiqurlar və cəbr elementlərinin qarşılıqlı əlaqəsinə əsaslanaraq tədris edilməlidir.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Dərsləkdə təqdim olunan digər mövzular da göstərilən üsullarla tədris oluna bilər.

Ədəbiyyat

1. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 2009.
2. Ümumi təhsil pilləsinin dövlət standartı və proqramları (kurikulumları). Bakı, 2010.
3. Ümumi təhsil kurikulumunun əsasları üzrə təlim. Bakı, 2014.
4. N.M.Qəhrəmanova, C.S.Əsgərova, L.X.Qurbanova. Riyaziyyat. III sinif üçün dərslik. Bakı: Radius, 2014.
5. N.M. Qəhrəmanova, C.S.Əsgərova. Riyaziyyat: II sinif üçün dərslik. Bakı: Radius, 2014.

У. Алиева

Некоторые из счетов в учебниках по начальной математике обучение

Резюме

В начальных классах с помощью новых методов проводится нумерация неотрицательных целых чисел. Затем производятся операции умножения и деления трёхзначных чисел. В заключении даётся информация о делении чисел с остатком.

U. Aliyeva

Some of the bills in primary mathematics textbooks training

Summary

In the primary classes, the numbering of non-negative integers is carried out using new methods. Then operations of multiplications and division of three-digit numbers are performed. In conclusion, information is given on the division of numbers with the remainder.

Redaksiyaya daxil olub: 21.06.2019